

BIA

บุตฺรที่ประเสริฐที่สุด

www.dhamma4u.com

ธรรมะใกล้มือ

ลำดับที่ ๙ / ๕๓

ธรรมะเล่มน้อย

เป็นหนังสือธรรมะขนาดพกพารายเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้น สำหรับผู้ไม่มีเวลาศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด สามารถมีส่วนร่วมได้โดย

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดังท่านให้ทาน

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย เพื่อเผยแผ่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันเกิด งานสมรส งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะ ส่วนที่เป็นธรรมบรรยายและพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้

ธรรมะดี ๆ มีติดตัวไว้ เพื่อเจริญสติและปัญญา

ร่วมเป็นเจ้าของภาพพิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

BUDDHASSA INDAPANNO ARCHIVES FOUNDATION

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

บุตรที่ประเสริฐที่สุด

พุทธทาสภิกขุ

บรรยายเมื่อวันที่ ๓๑ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒

บุตรที่ประเสริฐที่สุด

.....
 บัดนี้เป็นการพูดถึงนักเรียนในหัวข้อ

บุตรที่ประเสริฐที่สุด เข้าใจว่าคงเป็นที่เข้าใจกันแล้วว่าหมายความว่าอะไร และเชื่อว่าเป็นที่ปรารถนาของทุกฝ่าย คือฝ่ายบิดามารดา ก็ปรารถนาอยากจะมีบุตรชนิดที่ดีที่สุด และฝ่ายบุตรก็อยากเป็นบุตรที่ดีที่สุดของบิดามารดา ประชาชนทั้งหลายก็มีความคิดว่าขอให้เด็กทุกคนเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดาเถิด

ถ้าถือตามหลักของพระพุทธเจ้าตรัสว่าบุตรโดยทั่วไปมีอยู่ 3 พวก คือ บุตรที่ดีไปกว่าบิดามารดา บุตรที่เสมอกับบิดามารดา และ บุตรที่เลวกว่าบิดามารดา “คนมีปัญญา” ต้องการบุตรที่ดีกว่าหรือเสมอกับบิดามารดา แต่ไม่ต้องการบุตรที่เลวกว่าบิดามารดา แต่มีบุตรอีกชนิดหนึ่ง

ไม่เนื่องกันกับ บุตร 3 ประการนี้ นั่นคือ**บุตรที่เชื่อฟัง** เป็น**บุตรที่ประเสริฐสุด** เลยได้บุตรเป็น 4 จำพวก แต่ที่จริงแล้วมีบุตรอยู่เพียง 3 พวกเท่านั้น แต่ไม่ระบุว่าประเภทไหนประเสริฐที่สุด แต่สรุปว่าบุตรที่เชื่อฟังประเสริฐที่สุด เพราะว่าดีกว่าเลวกว่า เสมอกันเอาแน่ไม่ได้ เพราะเป็นการวัดที่ภายนอก เช่นบุตรคนนี้มีฐานะชื่อเสียง ทรัพย์สมบัติ ฐานะทางสังคม ดีกว่าบิดามารดา แต่แล้วจะเป็นบุตรที่หยาบคายไม่เชื่อฟังบิดามารดาก็ได้หรือเป็นบุตรที่เชื่อฟังบิดามารดาก็ได้ สำหรับบุตรที่มีฐานะทางสังคม ทรัพย์สมบัติเสมอกันกับบิดามารดาเคยมีก็อาจจะเป็นบุตรที่เชื่อฟังหรือไม่เชื่อฟังบิดามารดาก็ได้ สำหรับบุตรที่มีฐานะ ทรัพย์สมบัติ ทางสังคมต่ำกว่าบิดามารดา ก็เรียกว่าต่ำกว่าบิดามารดา ก็อาจจะมีทั้งเชื่อฟังและไม่เชื่อฟัง การจะมีฐานะทาง

ล้มคมสูงกว่า เสมอกันหรือต่ำกว่าบิดามารดา ก็ถือว่าเป็นเพียงประมาณ อาจจะไม่ประเสริฐก็ได้ ในทั้ง 3 ประเภท พระพุทธเจ้าระบุว่า **“บุตรที่เชื่อฟังประเสริฐที่สุด”** เด็ดๆ อย่าคิดว่าอุตสาหะเรียน ให้เก่งกว่าบิดามารดา บิดามารดาไม่มีปริญญา ถึงตัวเองมีปริญญาสูง จะดีกว่าบิดามารดา อย่าคิดอย่างเลย ถ้าไม่เป็นบุตรที่เชื่อฟัง ก็ไม่เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุดได้

บุตรที่เชื่อฟังนั้นเป็นอย่างไร คำว่า บุตรที่เกิดจากบิดามารดา และกำลังปรับปรุงตนเองอยู่ด้วยฝีมืออาจารย์บิดามารดา เพื่อจะได้เป็นมนุษย์เต็มตามความหมายของมนุษย์ เป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ มันก็ควรเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนที่ดี ที่จริงคำว่าบุตรมีความหมายกว้างไม่ได้หมายเฉพาะเด็กๆ เท่านั้นที่เป็นบุตร คนแก่ ก็มีพ่อแม่ของตนจึงเป็นบุตรหรือหลานของคนแก่ที่แก่กว่า

คำว่าบุตรไม่ควรจำกัดอายุ ขอแต่เพียงว่าเป็นคน
ที่คลอดออกจากบิดมารดา จึงเรียนว่าเป็น
บุตร ถ้าจะประเสริฐที่สุดต้องเป็นบุตรที่เชื่อฟัง
คำว่า “เชื่อฟัง” สำคัญมาก เดียวนี้เด็ก ๆ กำลัง
วินาสอยู่หลายประการ ดูแล้วมีเหตุจากความ
ไม่เชื่อฟังทั้งนั้น บางคนติดยาเสพติด บางคน
เหลวไหลในการเรียน บางคนเจ้าชู้แต่เล็ก ใช้
เงินเปลือง เป็นคนไม่เชื่อฟัง ซึ่งคนเหล่านี้จะไม่
ประสบความสำเร็จในการเรียน ขอให้กลัวให้
มากกว่าอันตรายของนักเรียนเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะ
ความไม่เชื่อฟัง ถ้าเชื่อฟังจะเรียนดี หลีกเลียง
ความชั่ว ความผิดพลาดทุกอย่าง ไม่ต้องผิดหวัง
กลายเป็นโรคประสาท มากเข้าถึงขนาดกินยาตาย
เสียชีวิตเกิดไม่ได้รับประโยชน์อะไร นี้เพราะเหตุ
อย่างเดียวคือไม่เชื่อฟัง ถ้าเป็นบุตรที่เชื่อฟัง จะ
ประสบความสำเร็จทุกอย่างตามความต้องการ

การเชื่อฟังต้องเชื่อฟังใคร อย่างน้อยที่สุด ต้องเชื่อฟังบิดามารดา ครูบาอาจารย์ คนเฒ่าคนแก่ เป็นที่รู้จักนอญู่ทั่วไป ถ้าดีกว่านั้นต้องเชื่อฟังพระเจ้าพระสงฆ์ ดีกว่านั้นก็ต้องเชื่อฟังพระพุทธเจ้า หรือให้ตรงต้องเชื่อฟังพระธรรม หรือเชื่อฟังความรู้สึกฝ่ายดี ฝ่ายสูง ที่มากระซิบคนเมื่อจะไปทำชั่ว ก็รู้สึกอยู่แล้วว่าทำชั่ว เป็นอบายมุข แต่ทำไม่รู้ไม่ชี้ แต่อยากลอง หรือว่าโง่ไปตามคำชักชวน ถึงแม้จะรู้ว่าโง่เราก็ยังอยากลอง หรือถูกหลอกให้ทำก็ยังไม่รู้ว่าเป็นความชั่ว มันมีความรู้สึกอยู่ได้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว แต่เราเชื่อฟังความรู้สึกฝ่ายชั่ว ธรรมชาติฝ่ายต่ำ ที่ชักชวนให้ทำชั่ว ความรู้สึกฝ่ายดีก็ทักท้วงว่านี่มันชั่ว มันบาป ครูบาอาจารย์ไม่ให้ทำ แต่จิตไม่เชื่อฟังความรู้สึกฝ่ายสูงไป เชื่อฟังความรู้สึกฝ่ายต่ำ ไม่เชื่อฟังธรรมะ ธรรมะมาได้หลายทิศทาง รู้สึกเองก็ได้ได้ยิน

ได้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้รับคำสั่งสอนจากบิดามารดา ครูบาอาจารย์ จดจำไว้เป็นธรรมะสำหรับตักเตือนตัวเองก็ได้ ได้ยินนักเรียนสวดมนต์ได้ พุทธธรรมะได้ จึงเข้าใจว่านักเรียนได้ศึกษาธรรมะมาพอสมควร นั่นจะเป็นสิ่งที่คอยตักเตือนห้ามกันไม่ให้พลัดตกลงไปในความชั่ว ปัญหาคือจะเชื่อฟังหรือไม่ เมื่อมีอะไรมายั่วไม่ให้ทำผิด ไม่เชื่อฟังพระพุทธเจ้า ห้ามไม่ให้ทำอย่างนั้น หรือครูบาอาจารย์บิดามารดาห้ามก็ไม่เชื่อฟัง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเกิดขึ้นมาเตือนเราก็ไม่เชื่อฟัง ถ้าเชื่อฟังก็จะตรงกันข้ามคือจะหยุดไม่ทำความชั่ว เป็นอันว่าตรงตามที่ พระพุทธเจ้า บิดามารดา ครูบาอาจารย์สอน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีที่มีไว้ ถ้าไม่เชื่อฟังก็ไม่เชื่อฟังทั้งหมด ไม่เชื่อฟังขนบธรรมเนียมที่ดีของปู่ย่าตายาย เพราะกิเลสมีมากซะแล้วหรือผีสิงมากซะ

แล้วก็จะไม่ยอมเชื่อฟังอะไร ไม่เชื่อฟังบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ พระเจ้าพรสงฆ์ คนเฒ่า คนแก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และที่ร้ายกาจกว่านั้น คือ ไม่รู้จักเข็ดหลาบความชั่วที่เคยทำลงไปแล้วครั้งแรกก็ให้โทษเป็นความทุกข์ เจียนตาย เสียใจร้องไห้อยู่ แต่ยังไม่รู้จักเข็ดหลาบ พอความชั่วอย่างเดียวกันมาซ้ำให้ทำอีก ก็ไม่เชื่อฟัง ผิดพลาดมาแล้วไม่รู้จักเข็ดหลาบ ความไม่รู้จักเข็ดหลาบ คือความไม่เชื่อฟัง ก็จะถูกลงโทษทางร่างกายเนื้อหนัง จิตใจเป็นทุกข์ ร้อนนอนไม่หลับ และที่ลงโทษอย่างร้ายแรงที่สุด คือ ทำให้สูญเสียระบบความคิดนึก ความรู้สึก อย่างน้อยก็เป็นโรคประสาท ลองคิดดูว่าเป็นโรคประสาทแล้วจะทำอะไรได้ ธรรมะไม่มีสำหรับคนเป็นโรคประสาท ศึกษาธรรมะไม่ได้ ต้องไปรักษาโรคประสาทให้หายก่อนจึงมาศึกษา

ธรรมมะ ขอให้เข้าใจคำว่าเชื่อฟังกับไม่เชื่อฟัง เป็นอย่างไร มันไม่เชื่อฟังตั้งแต่ระดับต้นแรก จนถึงระดับสูงสุด เราได้เรียนมาตั้งแต่ระดับต่ำ จนถึงสูงสุด เราได้เรียนมาตั้งแต่เล็กจนถึงบัดนี้ ก็มากอยู่ นั่นแหละเรียนไว้เพื่อจตุตถเดือนตนว่า อะไรควรทำหรือไม่ควรทำ พอถึงจะทำสิ่งทีควร ทำหรือไม่ควรทำ ความรู้ที่เราเรียนไว้ก็จะตัก เดือนตนว่าไม่ควรทำ ล้วนแต่เป็นข้อห้าม แต่ก็ไม่เชื่อฟังความรู้ที่รวบรวมไว้สำหรับตนเอง ขออย่าให้นักเรียนมีลักษณะอาการอย่างนี้ ขออย่าให้วิชาความรู้ที่เรียนมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้กลายเป็นสิ่งที่ห้ามกันเราไม่ได้ตักเดือนเราไม่ได้ เราสมควรทำความผิด ทั้งที่เรารู้ยู่ว่าเป็นสิ่งที่เป็น ความผิด ความชั่ว นั่นเรียกว่าไม่เชื่อฟัง

สำหรับบิดามารดาเมื่อมีลูกไม่เชื่อฟังเป็น อย่างไรบ้าง คนเฒ่าคนแก่คงจะรู้จักันดีว่ามีลูกไม่

เชื่อฟังเป็นอย่างไร เด็กๆ คงไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร ไม่เอาใจตัวไปใส่ใจบิดามารดา ว่าถ้ามีลูกหลานที่ไม่เชื่อฟังบิดามารดาจะรู้สึกเหมือนอย่างไร สักวันหนึ่งเมื่อโตขึ้นมีลูกมีหลานไม่เชื่อฟังจะรู้สึกได้ อยากจะบอกลูกหลานไม่เชื่อฟัง ทำให้บิดามารดา^๑รู้สึกเหมือนตคนรกทั้งเป็นกลัวเสื่อมเสีย อย่างนั้นอย่างนี้ทุกอย่างทุกประการ ร้อนใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ เพราะลูกหลานไม่เชื่อฟัง หนีเตลิดเปิดเปิง ไปไหนก็ไม่รู้ เดี่ยวนี้^๒ได้ยินมาก เหลือเกินทางวิทยุบริการคือประกาศตามหาเด็กคนนั้นคนนี้ อยู่ที่ไหน ช่วยติดต่อที่ ให้รางวัลบ่อยๆ แสดงว่ามีเด็กที่เลวร้ายอย่างนี้มากขึ้น กระทบกระทั่งกับบิดามารดาเพียงสองสามคำ ก็หนีออกจากบ้าน ทำให้บิดามารดาร้อนใจเหมือนตคนรกทั้งเป็น ถึงแม้ไม่หนีออกจากบ้านอยู่ด้วยกันก็เหมือนกับตคนรกทั้งเป็น

มีขณมธรรมนิยมแต่โบราณ คำว่าบุตร แปลว่า ผู้ที่ยกบิดามารดาออกจากนรก ถ้าอยาก เป็นบุตรก็ต้องรู้ความหมาย ว่าบุตรคือผู้ยกบิดา มารดาออกจากนรก ไม่เป็นเพียงก้อนสกปรก ก้อนหนึ่งที่คลอດออกจากห้องของบิดามารดา ควรเข้าใจ นรกที่ชื่อว่าบุตรชะด้วย ดังนั้น นรก ที่บุตรสร้างขึ้นต้องไม่คือนรกที่ร้อนใจเหลือ ประมาณเมื่อ บุตรประพฤติกะทำไม่ดี ขอให้ เป็นบุตรที่แท้จริงอย่าทำอะไรมะไรที่จะใส่บิดามารดา ลงไปในนรกเลย ขอให้บิดามารดาที่มีความรู้สึก ชื่นชมยินดี ว่าได้มีบุตรคนนี้ และมีความชื่นอก ชื่นใจตลอดเวลา นั้นเรียกว่าบุตรที่แท้จริง เพราะ ฉะนั้นบุตรชนิดนี้จึงเชื่อฟังอย่างยิ่ง เพราะจะไม่ ทำให้บิดามารดา ร้อนใจ รู้ความประสงค์ของบิดา มารดา ก็ทำทุกอย่างให้เป็นทีพอใจ ของบิดา มารดา และทำทุกอย่างตามความประสงค์ของบิดา

มารดาไม่ทำความเสียหาย ก็จะได้รับประโยชน์ ถ้าเป็นบุตรที่ไม่เชื่อฟังก็ไม่สนใจที่จะยกบิดามารดา ให้พ้นจากนรกคือความร้อนใจ ดังนั้น บุตรที่ไม่เชื่อฟังก็ไม่มีประโยชน์อะไรแก่บิดามารดา แม้จะเป็นบุตรที่ร่ำรวย ฐานะดีเด่น มีเกียรติยศชื่อเสียง แต่ถ้าไม่เชื่อฟังขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่เชื่อฟังความประสงค์ของบิดามารดา เขาก็ไม่เลี้ยงบิดามารดาเมื่อแก่เฒ่า ก็ไม่มีประโยชน์อะไรต่อบิดามารดา แม้จะเป็นบุตรที่ร่ำรวย เกียรติยศชื่อเสียง เมื่อเขาไม่เชื่อฟัง ความประสงค์ของบิดามารดา ก็จะไม่เลี้ยงบิดามารดาเมื่อแก่เฒ่า ดังนั้นบุตรที่เชื่อฟังเท่านั้นจึงจะเป็นที่พึ่งแก่บิดามารดาได้ ดังนั้นพระพุทธเจ้า จึงตรัสว่าบุตรที่เชื่อฟังเป็นบุตรที่ประเสริฐสุด อย่าอาการอย่างอื่นมาวัด ว่าเดี๋ยวนี้ รวยกว่า ฐานะดีกว่าบิดามารดา หรือเร็วกว่า ซึ่งเป็นอีก

เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นบุตรที่ดีแล้วต้องเชื่อฟังบิดามารดา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี ที่บุตรจะฟังมี และยกบิดามารดาจากความร้อนใจ อะไรเป็นความประสงค์ของบิดามารดาก็สนองความประสงค์ ให้บิดามารดามีความชื่นอกชื่นใจ ดังนั้นบุตรที่เชื่อฟังบิดามารดาก็เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด ขอให้ทราบถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้สอนไว้เกี่ยวกับเรื่องบุตรอย่างนี้ ขอให้ทุกคนได้เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุดตามความหมายพระพุทธศาสนา บิดามารดาจะมีบุญ ในการที่มีบุตรอย่างนี้

ก็จะพุดถึงธรรมะที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชื่อฟัง เราควรทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่า มนุษย์เกิดมาทำไม สรุปลใจความคือเกิดมาเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ แล้วอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ หมายถึงสภาพทางจิตใจที่สูงขึ้น สูงขึ้น ถึงขั้น

บรรลุมรรคผลนิพพาน มีความรู้สว่างไสว จนถึง
 ไม่มีกิเลส นี้เรียกว่าพระนิพพาน กิเลสเป็นของ
 ร้อน พระนิพพานเป็นของเย็น เมื่อเอากิเลส
 ออกได้หมด มันก็เย็น เราารู้สึกได้เองเมื่อไม่มี
 กิเลสความโลภ โกรธ หลงในใจ เมื่อนั้นใจมัน
 เย็น พอกิเลสความโลภเป็นต้นเกิดในใจมันก็
 ร้อน ร้อนเพราะความโลภ ร้อนเพราะความโกรธ
 ร้อนเพราะความงี่บบ้าง ทำให้เกิดความร้อนในใจ
 มนุษย์มีสิ่งที่ดีที่สุด ตรงที่เย็นไม่มีความทุกข์เลย
 จะต้องช่วยกันปฏิบัติตน ให้ไปในทางที่เย็น ถึง
 พระนิพพาน การประพฤติผิด ประพฤติชั่ว ตาม
 อำนาจของกิเลสมันก็ร้อนทำให้ การศึกษาเล่าเรียน
 หน้าที่การงาน การปฏิบัติต่อบิตามารดา ก็จะไม่เสีย
 หายหมด จึงต้องรู้จักควบคุมความรู้สึกไม่ปรุง
 กิเลสขึ้นมา ก็จะเย็น ถ้าเชื่อของกิเลสหมด เรา
 ไม่ให้โอกาสเกิดขึ้นเลย เชื่อมันก็หมดได้เหมือน

เมล็ดพืชที่ฝังกลบลงในดินเกินไป มันงอกไม่ได้
มันก็เน่าหมด ตายหมด เราประพาศิธรรมะ
ถ้าไม่ให้เกิดได้ เชื่อของกิเลสก็เน่าไปหมด
ก็เรียกว่าบรรลุมรรคผล เราแม้ว่าจะทำยังไม่ได้
ถึงขนาดนั้น แต่ก็ปรารถนาจะทำอย่างนั้น ไม่
อย่างนั้นจะมาศึกษาพุทธศาสนากันทำไม

เราต้องพยายามเข้าใจกันว่าการทำลายกิเลส
ให้สูญสิ้นไป ตามหลักความเป็นจริงมีอยู่ว่า
กิเลสเกิดขึ้นมาที่หนึ่งเพิ่มความเคยชินมาที่หนึ่ง
เมื่อเกิดหลายสิบครั้งหลายพันครั้งก็เป็นความ
เคยชิน กิเลสมันก็เกิดง่าย ในทางตรงกันข้าม
ถ้าเราควบคุมกิเลส ทำให้กิเลสสูญเสีย ความ
เคยชินเรื่อยไปๆ จนไม่มีกิเลส เราต้องประพาศิ
ปฏิบัติสำรวมระวังให้ดี อย่าให้เกิดกิเลสทุกราว
ที่มีอะไรมาช่วยให้เกิดกิเลส แล้วเชื่อความเคยชิน
ของกิเลส หมดไปเกิดกิเลสไม่ได้ ยกตัวอย่าง

เช่นความโกรธ มีเชื้อของความโกรธ ก็จะเพิ่มขึ้น จนมีความโกรธเป็นเจ้าเรือน ยากที่จะควบคุม ความโกรธได้ ซึ่งก็จะกลายเป็นความเคยชิน หากเราควบคุมได้ ไม่โกรธ ลดความโกรธไปเรื่อย ๆ ความเคยชินสำหรับการโกรธ ก็จะลดลง จน ไม่มีความเคยชินให้โกรธ คนนั้นมันก็จะ โกรธไม่ได้ กิเลสอย่างอื่นก็จะเหมือนกัน อย่าให้ ลุอำนาจแก่กิเลส ไม่นานเท่าไร กิเลสทั้งหลายก็ จะเบาบางไป จนกระทั่งสิ้นเชื้อ สิ้นความเคยชิน ที่จะเกิด จนเป็นมนุษย์ที่ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดของ มนุษย์ คือความไม่มีกิเลสเกิดขึ้น ให้เป็นทุกข์ ไม่มีความร้อน

เราต้องคิดเสียให้ดีกว่าทุกคนเกิดมานี้ ควรได้ รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ คือความไม่มี ทุกข์ ไม่ใช่เกิดมาเป็นนักเรียนนักศึกษา มี ปริญญายาวเป็นหาง แล้วหมดเรื่อง ก็ไม่แน่

คนที่มีปัญญาอาจจะมีความทุกข์ยาวเท่าทางเขากี่ก็ได้ ต้องเอาที่ไม่มีมีความทุกข์มีจิตใจปกติ หรือมีจิตใจสูงเหนือกิเลสหรือความทุกข์ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่มีกิเลสเกิดขึ้นคือความไม่มีทุกข์ เราอุทิศสาหะเรียนเพื่อให้ได้รับความรู้ โอกาส ความสะดวกสบายที่จะอยู่ในโลกนี้ มีเงินใช้ มีฐานะดี แต่ก็ต้องเรียนต่อไป สำหรับที่จะไม่มีกิเลส เป็นบุคคลที่ ไม่มีมีความทุกข์เนื่องจากอำนาจของกิเลส คือได้รับปัญญาของพระพุทธเจ้า ไม่เหมือนปัญญาในโลกนี้ ปัญญาของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่าเป็น พระโสดาบรรณ พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ เป็นต้น ถ้าไปถึงขั้นนั้น จึงเรียกว่าได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่สมควรจะได้รับ

ต้องคิดว่ามนุษย์ทุกคนเป็นอย่างนี้ เราต้องพยายามทำอย่างนี้ ถ้าพ่อแม่ไปไม่ถึงแก่เฒ่าตายไปเสียก่อน เราเป็นลูกหลานก็ต้องพยายาม

ให้เป็นคนที่มีจิตใจสูงต่อไปจากบิดามารดา จึงจะได้ชื่อว่าเชื่อฟังธรรมะ เชื่อฟังศาสนา เชื่อฟังพระพุทธเจ้าเพื่อ ให้ได้รับปริญญาของพระพุทธเจ้า เต็ม ๆ ถ้าวัดว่าเมื่อเราเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาหลังพ่อแม่ ยอมรับว่าถ้าพ่อแม่ทำอะไรไม่สำเร็จเราก็ต้องพยายามทำให้สำเร็จ ถ้าพ่อแม่ยังไม่มีฐานะดีทางสังคม เราก็จะพยายามทำให้มีตระกูลเรามีฐานะดีทางสังคม เมื่อมีฐานะดีทางสังคมมันก็จะทำให้มีฐานะสูงขึ้นไปทางจิตวิญญาณ ในทางพระธรรมพระศาสนา ให้มีการบรรลุดุธรรมะอันสูงสุดสืบต่อไป จนกว่าจะบรรลุสูงสุดทางฝ่ายพระธรรม นั่นจึงเรียกว่าเป็นบุตรที่ประเสริฐ ที่สุด เป็นบุตรที่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คำสั่งสอนของพระธรรม หรือเชื่อฟังกฎของธรรมชาติ ที่มีอยู่ว่าทุกสิ่งต้องวิวัฒนาการไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดให้ถึงระดับสูงสุดให้ได้ และเชื่อฟังกฎของธรรมชาติ

สำหรับให้ก้าวไปถึงจุดสูงสุดของธรรมชาติ นั่นก็ถึงพระนิพพานได้เหมือนกัน

ถ้าถือศาสนาอื่นก็จะพูดอย่างอื่น เช่นจุดสูงสุดของมนุษย์คือไปรวมอยู่ที่พระเจ้า ดังนั้นทุกคนนอกจากจะเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าอย่างชาวบ้านในทางโลกแล้ว ควรจะปฏิบัติให้เกิดความก้าวหน้าทางจิตใจ เป็นเรื่องทางจิตทางวิญญาน และบรรลุมรรคผล ตามลำดับ ให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้ จนกว่าจะถึงพระนิพพาน ถ้าบิฑามารดยังบรรลุไม่ได้ เราต้องพยายามบรรลุให้ได้ อย่าถือว่าเป็นเรื่องยากเกินไป สูงเกินไปอยากสนุกสนานเล่นหัวอยู่ที่นี้เหมือนเป็นวัว เป็นควาย สัมครนอนอยู่กลางเลนกลางตม ที่ทุ่งนา ไม่อยากขึ้นบนราชฐานอย่างนี้ก็ไม่ถูกเพราะเราไม่ใช่ควาย หรือวัว เราเป็นมนุษย์ ที่สูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน ด้วยมีสติ

ปัญญาพิเศษ จะสูงไประดับไหนก็ได้ จึงอบรมให้สูงไปในทางสูงสุดที่มนุษย์จะสูงได้ จึงไม่เสียที่ที่ เกิดมาเป็นมนุษย์และพบพุทธศาสนา เชื่อฟังสอนของพุทธศาสนา หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด เรียกว่าพระเจ้า หรือพระธรรมหรือกฎของธรรมชาติ ที่มุ่งหมายต้องการให้ชีวิตทั้งหลายไปถึงจุดสูงสุดตามที่มนุษย์มันจะเป็นได้เรียกว่าบรรลุมรรคผลนิพพาน ใครเชื่อฟังพระพุทธเจ้าก็จะทำได้อย่างนี้ ให้สมกับที่พระองค์ตรัสว่า ใครเชื่อฟัง บุตรที่เชื่อฟัง พระพุทธเจ้าเป็นบุตรที่ประเสริฐสุด โดยใช้ธรรมะ ที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ 4 ประการ ที่เรียกว่า ฌราวาสธรรม หมายความว่า ฌราวาสทำได้ ควรจำให้ขึ้นใจ เพื่อใช้ประพฤติปฏิบัติอยู่เสมอ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ มีในตำราและธรรมโกวาท ก็จะบรรลุมรรคผลตาม

1. สัจจะ คือความจริงใจ

2. ทมะ คือการบังคับตัวเอง
3. ขันติ คือความอดกลั้นอดทน
4. จาคะบริจาคสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน

สัจจะ คือความจริงต้องเป็นคนเชื่อสัตย์ เป็นพื้นฐาน ต้องเป็นคนจริงต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จริงต่อการทำงาน จริงต่อเวลา และที่ดีที่สุดคือจริงต่อความเป็นมนุษย์ คนโดยมากไม่จริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน ไม่ยอมรับรู้ว่าเป็นมนุษย์ต้องเป็นอย่างไร ถ้าจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตนได้ ก็จริงต่อทุกสิ่งได้ ดังนั้นขอให้จริงต่อความเป็นมนุษย์ นั่นคือต้องตั้งใจเป็นมนุษย์ที่แท้จริงให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์เสียก่อน จึงเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทมะ การบังคับตัวเอง บังคับจิต คือบังคับกิเลสที่จะเกิดขึ้น มีสัจจะตั้งไว้ตัวเองอย่างไร ต้องบังคับให้เป็นไปอย่างนั้น ถ้าไม่บังคับไม่

สามารถรักษาสัจจะไว้ได้ มันก็จะเป็นไปทางอื่น ในการต่อสู้กิเลส การบังคับตัวเอง การต่อสู้กิเลส ก็จะเกิดความเจ็บปวดบ้าง เช่นอยากเล่นการพนัน ดื่มน้ำเมา ไปเที่ยวกลางคืน มันเป็นเรื่องของกิเลส ดังนั้นเมื่อบังคับจะเกิดความเจ็บปวดก็ต้องทน

ขันตี แปลว่าความอดทนทนทุกอย่าง แต่ให้ดีที่สุดคือ ทนต่อการบีบคั้นของกิเลส ทนความหนาว ทนร้อน ทนถูกตำ ก็ยังไม่ดีเท่ากับ ทนต่อการบีบคั้นของกิเลส กิเลสจะไปไสหัวให้ ทำชั่วก็ไม่ทำ อดทนต่อการบีบบังคับของกิเลส เมื่อนั่งฟัง คนที่บังคับตัวไม่ได้ก็นั่งจิตทราย เพราะไม่มีขันตีความอดทนต่อการบีบขั้้นของกิเลส มีแดดหน่อย ร้อนหน่อยก็ไม่ทน หนาวหน่อยก็ไม่ทน เหลวไหลในการเรียนการงาน เขานินทาว่าหนาวก็ไม่ทน ไปทะเลาะจนเกิดเรื่องเสียหาย การบีบบังคับของกิเลสว่าอย่าไปทำ

อธิบายมุขเลย ก็ทนได้ไม่ไปทำ มีความอดทน
ช่วยบังคับตนได้ ให้รักษาสัจจะไว้ได้

จากะ แปลว่าบริจาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ใน
ตน อะไรเป็นของไม่ดี ไม่ควรมีในเนื้อในตัวควร
จะขจัดถอดออกไป นับแต่กิเลสที่เป็นเนื้อหนัง
ร่างกาย ก็อาบน้ำชำระธุชี่ไคลออกไป และบริจา
สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน การประพฤติทางกายวาจา
ที่ไม่ถูกไม่ควรในสังคมก็ต้องขจัดถอดออกไป ความ
รู้สึกนึกคิดนิสัยที่ไม่ดีงาม ก็ละไปเสีย ละนิสัย
เลว ๆ ไปเสีย และประกอบกิจกรรมภาวนาอยู่
เป็นประจำ บริจาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตน ที่นี้
การประพฤติทางกาย วาจา ต่อสังคมที่ไม่ถูกไม่
ควรก็ขจัดถอดออกไป ความรู้สึก คิดนึกนิสัยที่ไม่
เป็นที่ตั้งแห่งความดีงามก็ต้องละไปเสีย ละนิสัย
เลว ๆ ไปเสีย ประกอบกิจกรรมภาวนาอยู่เป็น
ประจำ บริจาสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตนให้ออกไป

จากตนเรื่อยไป ไม่มีอะไรที่บีบคั้นมาก เพราะเราบริจาสิ่งที่ไม่ควรมืคือกิเลสอยู่ในตนออกเรื่อย ๆ ไป กิเลสก็ไม่แก่กล้า ก็ไม่บีบบังคับตัวเองมาก ก็บังคับตัวได้ รักษาสัจจะได้ ธรรมะสี่ประการก็มี จาคะคือบริจาสิ่งที่ไม่ควรมือยู่ในตนเรียกว่าฆราวาสที่สมบูรณั จะเป็นเด็กก็ดี ผู้ใหญ่ คนหนุ่มสาว คนเฒ่าแก่ ก็ดี ใช้ธรรมะนี้ เพื่อกำจัดสิ่งไปพึงปรารถนา ได้เกิดสิ่งที่พึงปรารถนาขึ้นมาอย่างครบถ้วน แสดงว่าจะได้รับสิ่งที่ดีเพิ่มขึ้น จนถึงสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ

ขอให้จดจำให้ดีว่าธรรมะ 4 ประการนี้เป็นเครื่องมือ ต้องการได้อะไรหรือละเว้นความชั่วอะไร ให้ใช้ธรรมะ 4 ประการนี้ ก็เป็นเรื่องทีพอแล้ว สำหรับมนุษย์ จึงได้เกิดมาเป็นบุตรทีประเสริฐที่สุด คือเชื่อฟังพระศาสนา เชื่อฟังกฎ

เกณฑ์ของพระธรรม เรื่องความดี ความชั่ว
 เรื่องบุญบาป มีกฎเกณฑ์เด็ดขาดตายตัว ซึ่งเรา
 ต้องเชื่อฟัง บุตรที่เชื่อฟังก็มีแต่ดีส่วนเดียว จึง
 จะเป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด ไม่เสียทีที่เกิดมา
 เป็นมนุษย์ เพื่อจะทำดีสืบต่อๆ ไปจากบิดา
 มารดาที่ค้างคาไว้ ขอให้ท่านทั้งหลายเชื่อฟังพระ
 ธรรม จะได้ชื่อว่าเป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด โดย
 นัยที่ได้ว่ามา ในที่สุดขอให้นักเรียนทั้งหลายจงมี
 ความเชื่อ ความกล้าหาญ ความพากเพียร มีสติ
 สัมปะชัญญะอย่างพอตัว ในการคุ้มครองตัวให้
 เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด ด้วยอำนาจของความ
 เชื่อฟังตั้งตนอยู่ในความถูกต้องมีความก้าวหน้า
 ในอาชีพการงาน เช่นการศึกษา เป็นต้นแล้ว มี
 ความสุขสบายใจอยู่ พร้อมกับมีความก้าวหน้าใน
 หน้าที่การงานนั้น ทุกทิวาราตรีกาลเทอญ

.....

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๒ ประกอบด้วย

๑. ปีใหม่ ต้องดีกว่า ปีเก่า ๒. น้ำพริกถ้วยเดียว แก้ปัญหาได้หมดทั้งโลก ๓. กรรมในพระพุทธศาสนา ๔. นิพพานสำหรับทุกคน ๕. มาเป็นพุทธศาสนิกชนเถิด ๖. กาลามสูตรช่วยด้วย! ๗. ศึกษาวิจารณ์ ๘. โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูกตเวทิตี ๙. ดับไม่เหลือ ๑๐. เสี่ยงแห่งความไม่มีทุกข์ ๑๑. เสี่ยงแห่งความสงบ ๑๒. อาหารใจ

๑๒ เล่ม สำหรับ ปี ๒๕๕๓ ตามลำดับเดือน ประกอบด้วย

๑. ความสุขปีใหม่...กลิ้งให้ดีกว่าปีเก่า ๒. เป้าหมายชีวิตและสังคม ๓. อุดมคติของโพธิสัตว์ ๔. ยอดแห่งความสุข ๕. การเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง ๖. วิปัสสนาระบบลัดสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป ๗. ทำบุญ ๓ แบบ ๘. แม่คือผู้สร้างโลก ๙. บุตรที่ประเสริฐที่สุด ๑๐. ดำรงจิตไว้อย่างถูกต้อง ๑๑. ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง ๑๒. ดอกสร้อยยแสดงธรรม ๒๔ ฉากของชีวิต

ธรรมะใกล้มือ

- สมัครรับ SMS ข้อธรรมฟรี เฉพาะเครือข่าย AIS
กด *455233300 แล้วกดโทรออก
- ธรรมะ “Twitter” ที่ www.twitter.com/buddhadasa
- ธรรมะดีดี (D³) รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรม”
www.facebook.com/buddhadasaarchives
www.facebook.com/book.bia
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th
www.life-brary.com
- แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ทั้ง iOS และ Android
 - BIA Dhamma eTravel : เที่ยวทั่วไทยให้ถึงธรรม
เปิดพื้นที่ธรรมในหัวใจสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมมือใหม่
 - BIA Meditation : สงบจิต พินิจ ภาวนา
สัมผัสสมาธิกับการดับเสียงธรรมชาติ

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

- ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ
- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และฟังธรรม ตักบาตรแบบครั้ง
พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมหรสพเพื่อปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

เป็นที่รวบรวม ดูแล รักษาและจัดระบบบริการการศึกษา ค้นคว้า เอกสารต้นฉบับและสื่อการศึกษาการเผยแพร่ต่างๆของท่านพุทธทาส ตลอดจนการให้บริการ ร่วมมือสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าวิจัย พัฒนาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศาสนธรรม การจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและจิตใจ ให้เจริญเติบโตจนกล้าแข็งในความ ถูกต้องและดีงามอย่างริเริ่ม จนสามารถเป็นผู้ที่อยู่เย็นและเป็น ประโยชน์ยิ่งขึ้น